

norma iudicii, atque ita adversarios rursus premet difficultas nunquam superabilis, quæ ante indicata. 2. Sic triplex esset norma iudicii, lex provincialis, lex Imperii, jus commune, quo Romanum intelligitur, quia textus ait: ut *æque juxta statuta*, ac *recessus Imperii*, et jus commune ante oculos habeant, dum ferent sententiam, sicque crescet allata difficultas. Necessè igitur est alium esse Ordinationis sensum. Quare cum communi juris Interpretum

R. 2º. Sensum esse, quod tria hæc jura sint norma iudicii, Provinciale, Romanum, atque illud Imperii Germanici; sic tamen, ut, dum sibi adversantur, unum cedat alteri. Commune et Romanum vere est norma iudicii, quantum illi per Provinciale, vel aliud Imperii derogatum non est: si derogatum fuerit per alterutrum, hoc vincet; ac si quidem per Provinciale, stabit hoc, sed quatenus non adversatur speciali legi Imperii; hæc enim, per se loquendo, juxta Concl. cum lata sit ex conventionem Statuum, auctoritate munita Cæsaris, hujus totiusque Imperii nomine promulgata, haud dubie fortior est, cui lex privati Status, ob subjectionem Imperatori et Imperio debitam, debet cedere.

ARTICULUS II.

Præcognita generalia de Jure Canonico sive Ecclesiastico.

27. Jus *Canonicum*, quantum ad vocem, ex fonte græco natales hausit. *Κανον* quippe Latinis *regulam* sonat. Maluit Ecclesia decreta sua appellare potius *Canones*, sive regulas, quam leges; non propterea, ut perperam Protestantibus placet, quod ipsa potestatem legislativam sibi a Christo concessam non crederet; sed quod lex, vel ipso sono nominis, plus rigoris præferat et dominatus despotici cum vi coactiva, et impositione pœnæ, juxta *L. 7. ff. de LL. Legis virtus est imperare, vetare, permittere, punire*; nomen vero regulæ mansuetius regimen importet. Nimirum Ecclesia, ita edocta a divino Fundatore suo, vinculis charitatis potius suos vult trahere, nec continuo vi ac rigore, nisi dum necessitas extorqueat, suos ad obediendum compellere, juxta illud Matth. 18. v. 17. *Dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, tunc primum sit tibi sicut ethnicus et publicanus*, sive excommunicatus, inque eum finem continuo etiam vim coactivam ac puniendi confert Apostolis. Porro jus *Canonicum*, nomine satis vulgari *Ecclesiasticum* dicitur tum ratione originis, quod proveniat ab Ecclesia; tum quod circa ejus regimen versetur. Item: *Sacrum* a materia, quæ sæpe spiritualis est. Etiam *Pontificium* a summis Pontificibus, a quibus vel extra Concilium; vel in Concilio una cum congregatis aliis Ecclesiæ Prælati conduntur præcepta vel *Canones*. Hoc tamen nomen Protestantes refugiunt.

Nos modo de hoc quoque jure pauca delibabimus, in quantum generalis quædam ejusdem notitia requiritur ad percipienda plenius, quæ tractabuntur; uti enim jus *Canonicum Theologia*, ita hæc priori adjuvatur. Unde

28. *Dico I.* Jus *Canonicum* sic definiri potest: Jus positivum a SS. Pontificibus traditum, vel constitutum, vel approbatum in ordine tum ad publi-

cum Ecclesiæ regimen, ac dirigendos fidelium mores actionesque ad cultum divinum, juste pacificeque vivendum, sicque ultimo eos perducendos ad finem ultimum supernaturalem; qui est beatitudo sempiterna. Singula fere datæ definitionis verba multiplicem ejus differentiam a jure civili produunt.

Dixi vero 1º. A *SS. Pontificibus*; summa enim eorum est in ferendis pro tota Ecclesia legibus auctoritas, cum illa Prælatorum inferiorum se solum intra suarum Diocesium limites contineat, sique congregati in Concilio sint, ut *Canones* ab iis conditi robur obtineant in Ecclesia, necesse est, summi Pontificis consensus accedat vel approbatio; neque enim aliter ab origine Ecclesiæ usque huc quidquam virium habuerunt in Ecclesia decreta Episcoporum. Sed et præterquam quod amplissima potestas clavium sancti Petri successoribus a Christo tradita id exigat, poscit Ecclesiæ per totum orbem dispersæ natura et indoles, ac unitatis in Cathedra Petri tanquam centro stabilitæ, ac perpetuo conservandæ ratio, ut sit potestas regendi Ecclesiam citra Conciliorum ambages exercenda, qua SS. Pontifices semper usos esse, evincit omnis ævi fides, et amplissima illa definitionum, decisionum, Epistoliarum Decretalium, Bullarum, Rescriptorum, aliarumque varii nominis Constitutionum Pontificiarum multitudo, quæ ingentibus juris Ecclesiastici Collectionibus causam præbuit.

Dixi 2º. Vel *traditum*, vel *constitutum*, vel *approbatum*. Prius; quia et jure canonico præcepta tum divina, tum naturalia, ac divinarum Scripturarum sæpe occurrunt sententiæ, quæ traduntur tantum a Pontificibus. Alterum; ob decreta ab ipsis edita Pontificibus. Tertium; ob varias Patrum sententias; item Imperatorum placita et leges, quæ, nisi a Pontificibus approbata fuissent, ac in vim legis adoptata, illam in Ecclesia non haberent, præsertim quatenus Principum leges de rebus spiritualibus, ac solius Ecclesiæ judicio ac Christo subjectis disponunt.

Varias juris Ecclesiastici divisiones Canonistæ instituunt, velut dum illud partiuntur in *publicum*, quod publicum Ecclesiæ statum, ejus negotia publica, electiones, jurisdictionem Prælatorum, etc. ordinat, ideoque ad ipsam Hierarchiam, sive *imperantes in Ecclesia qua tales* pertinet: tum *privatum*, quod actiones et mores *parentium*, seu fidelium qua talium dirigit. Item in *scriptum*, et *non scriptum*, quorum prius legibus et constitutionibus, alterum traditionibus moribusque continetur. In *antiquum*, *novum*, et *novissimum*. Primum initium ducit ab ipsis Ecclesiæ cunis, omnesque ejus demum sint nominis, legum sacrarum collectiones tam in Orientali, quam Occidentali Ecclesia usque ad medium seculum XII. concinnatas complectitur. Alterum originem ducit a compilatione Canonum et Decretorum, quam GRATIANUS suscepit, et anno 1151. publici juris fecit; quam postea subsecuta sunt alia collectionum volumina, SS. Pontificum jussu adornata et publicata, ut Libri V. Decretalium GREGORII IX., Liber VI. BONIFACII VIII. aliaque in Corpore juris clausa, ex quibus Corpus juris canonici coaluit, ut quidquid eo clausum et collectum, juris *novi* nomine veniat; *novissimi* vero, quæcumque vel Conciliorum generalium auctoritas, vel Pontificum adjecit, ut Conciliorum *Canones*, Bullæ, Constitutiones Pontificum, etc. quæ in ipso juris canonici Corpore sedem nondum habent. Atque de hoc utroque, *novo* et *novissimo* modo disseremus, cum priores divisiones præsens institutum nostrum non atlineant.

29. *Dico II.* Jus canonicum in Corpore juris clausum sex constat partibus : Decreto GRATIANI, quinque libris Decretalium, sexto libro Decretalium, Clementinis, Extravagantibus, tum Communibus JOANNIS XXII.

Decretum Gratiani sic ab auctore suo GRATIANO, O. S. Benedicti dictum est, qui illud, ut paulo ante notatum, circa annum 1151. compilavit ex Conciliorum Canonibus, Pontificum Decretis, sententiis Patrum, Regum etiam et Imperatorum sanctionibus, quæ singula nunc simpliciter nomine *Canonis* veniunt; quibus hinc inde quædam GRATIANUS de suo addidit. Quando, curve *Decreti* nomine appellata illa Collectio, non satis liquet. In tres partes dividitur, quarum *prima Distinctionibus* 101. in Canones, sive etiam, ut subin placet, capitula divisim absolvitur: ac quidem 20. primis de juris canonici principiis, 73. sequentibus de origine Cleri, forma, institutione, vita, moribus ac officiis agit, 8. posterioribus de auctoritate Pontificis. *Alteræ Causas* 36. complectitur, sive casus et controversias, quarum quælibet sub se *Questiones* continet, pariter in *Canones* divisas, quibus pertractantur, quæ ad judicia Ecclesiastica pertinent; simul *Causæ* 33. Q. 3. Tractatus annectitur de Pœnitentia, rursus *Distinctiones* 7. complectens. *Tertia* demum de *Consecratione* dicitur, finiturque *Distinctionibus* 5. de iis agens, quæ ad ministerium sacrum, ritus, ceremonias, ordinationes, consecrationes attinent. An et quanta auctoritate legali polleat GRATIANI Decretum, sequenti §. patebit.

Quoad Decretum illud porro observandum, quosdam Canones nomen *Palea* præfixum gerere; non quod res viles nulliusque momenti contineant, sed quo indicetur, esse Canones illos *additiones*, vel adjectas a GRATIANO ipso, vel alio olim a margine, quæ postea a Librariis vel studio, vel incuria Canonibus insertæ, ut ex admonitione ad Lectorem præfixa Decreto eidem satis liquet.

Decretales, scilicet epistolæ Pontificum, vel potius sententiæ, quæ ad rem faciunt, ex illis excerptæ, jussu atque auctoritate GREGORII IX. collectæ sunt a S. RAYMUNDO DE PENNAFORT. Constant Libris quinque. I. Post generales aliquot titulos de *Constitutionibus*, *Consuetudine*, *Rescriptis*, agitur de modis constituendi, ordinandi Prælatos Ecclesiæ. II. De judiciorum Ecclesiasticorum forma et ordine. III. De Clericorum vita, obligationibus, rebus. IV. De Sponsalibus et Matrimonio. V. De criminibus, eorumque pœnis. Singuli Libri hoc versiculo denotantur: *Judex*, *Judicium*, *Clerus*, *Sponsalia*, *Crimen*.

Sextus Decretalium, inde dictus, quod ad quinque Libros præcedentes, complementi instar a BONIFACIO VIII. sit additus, continetque casus in prioribus quinque Libris non comprehensos.

Clementinæ sunt Constitutiones CLEMENTIS V. quas ipse tum ex Concilio Viennensis in Gallia se præside celebrati Constitutionibus, tum aliis Decretalibus suis in volumen congesserat, jamque paraverat edendas; at, quo minus id faceret ipse, præveniens eum mors impedivit, publici tamen juris JOANNES XII. CLEMENTIS successor fecit.

Extravagantes in duplici sunt differentia, aliæque *Communes* dicuntur; aliæ JOANNIS XXII. Communes sunt Constitutiones Pontificum diversorum; posteriores ipsius JOANNIS XXII. propriæ. Extravagantes vero idcirco dicuntur, quod incerta quasi sede vagarentur extra Corpus juris, antequam in eodem stabile illis daretur domicilium.

Extant quoque in Corporis juris editionibus novissimis Liber septimus Decretalium a PETRO MATTHEO Jurisconsulto Lugdun. ex variis Bullis, ac Constitutionibus successorum Pontificum collectis, item Institutiones LANCELOTTI; at cum neuter liber munitus auctoritate alicujus Pontificis, nec auctoritate legali gaudet, nec ad partes juris proprie dictas pertinet.

At quid sentiendum de Canonibus, qui *Pœnitentiales* appellantur; item, qui *Apostolici*, in Corpore juris clausis? R. quoad priores, ii plerique modo ab usu recesserunt: de posterioribus mentem nostram require infra §. 2.

Si roges demum quid rei sint *Rubrica*? item *Glossa*, cum utriusque sæpe occurat mentio?

R. 1°. *Rubrica* brevis quædam summa est subsequentis materiæ, præfixa Constitutioni, vel textui; et quoniam litteris rubris exprimebatur olim, *Rubricæ* vel *Rubri* nomen retinuit. Auctoritas *Rubricæ interpretativa* est maxima; unde a *Rubro ad nigrum*, sive ex præfixo titulo ad subjectum Canonem, subin non satis perspicuum, utile capitur argumentum ad decidendam causam. Non tamen id æque de *Rubricis* in Decreto GRATIANI dixeris, utpote quæ nec ex Pontificibus aliquem, neque GRATIANUM, sed incertum auctorem habent.

R. 2°. *Glossa* est uberior Canonum, textuumque explicatio ad marginem apposita ab ACCURSIO: Unde, si quod Corpus juris explicationem illam continet, *Glossatum* vel *Majus* dicitur, distinguiturque ab alio, quod tantum notis illustratum. Nec *Glossa*, nec *Notæ* auctoritatem juris habent, licet prior præsertim probabilitatem pariat, majorem etiam, quam quæ alterius Doctoris est, nisi vel aliunde pro hoc stet firmiter juris fundamentum, vel obstat ipsi *Glossæ* consuetudo, vel *praxis*, optima interpretum legum.

30. *Dico III.* Præter partes juris canonici in Corpore juris clausas, sunt præterea extra illud sequentes.

I. *Concilium Tridentinum* inchoatum sub PAULO III. anno 1545., continuatum sub JULIO III. subque PRO IV. anno 1563. terminatum. Quoad *articulos fidei* est auctoritatis infallibilis, uti de singulis Conciliis œcumenicis legitime congregatis, quale Tridentinum fuit, demonstrant Theologi. Quoad *decreta morum et reformationes* potestate legali pollet, jusque universale ac novissimum constituit, ubi promulgatum, eique vel consuetudine, vel privilegio Apostolico derogatum non est; nec enim in Ecclesia est major legislativa potestas, quam illa Concilii generalis capiti suo, Pontifici Romano, uniti.

II. *Bullarium magnum*, vulgatum primum SIXTI V. auspicio, deinde a LAERTIO CHERUBINO Jurisconsulto Romano aliisque continuatum, diversas Romanorum Pontificum Bullas ac Constitutiones complectitur. Bullas in eo contentas non habere legalem vim, nisi quatenus constet, eas pro universa latas Ecclesia, rite promulgatas fuisse, suisque concordare originalibus convenit. Unde antequam de his constet, proferanturque in forma authentica, vi decisiva carent, nec plenam probationem pariunt in judicio, præsertim ubi de magni momenti rebus est controversia. Quod idem de Bullis extravaganantibus, h. e. nondum Bullario insertis, tenet.

III. *Regulæ Cancellariæ* circa JOANNIS XXII. tempora natæ, ortum duxerunt a reservationum frequentia, cumque initio non nisi informationes essent pro Officialibus ad expediendas litteras Apostolicas, nunc pleræque Constitu-

tiones sunt, maxime circa causa beneficiales, observandæ ab Officialibus, quas singuli Pontifices sui aditu regiminis condere solent, vel renovando a Prædecessoribus factas, vel eas augendo, vel minuendo. Quippe expirant cum morte Pontificis, nec robur habent sede vacante; quod tum primum, et tantum recuperant, cum et quantum eas valere vult Successor demortui Pontificis. Juris universalis auctoritate non gaudent, nisi quatenus generaliter quid statuunt, ut de Beneficiorum reservationibus, resignationibus, qualis est regula *de viginti*: regula *de triennali*; item dispensationibus, indulgentiis impetrandis; saltem si proferantur in forma authentica, h. e. teste CROCKIER, impetratæ a S. R. E. Vice-Cancellario sub plumbo, vel per libellum in Camera Apostolica impressum. Vid. PILAT. *Orig. Jur. Pontif.*

IV. *Declarationes Cardinalium*, scilicet Concilii Tridentini Interpretum, quoad *decreta morum*, circa quarum auctoritatem non est par auctorum sententia, quibusdam solum doctrinalem et probabilem ipsis tribuentibus. Rectius, ex communiore sententia, hoc inter eas discriminis ponitur: quod si casus duntaxat particulares decernant, judicialis quidem instar sententiæ sunt, quæ jus in ea solum quæstione facit, in qua profertur. At jus universale constituere censendæ sunt, si 1°. sint *comprehensivæ*, h. e. comprehendantur in verbis Concilii, servantem tenorem ac proprietatem verborum, eam interpretando solum; non extendendo, aut ponendo legem novam; itaque statuere PIUS V. et GREGORIUS XIII. Coincidit fere cum hoc aliorum loquendi modus, eas vim legis universalis habere, si Tridentini mentem generatim, et in abstracto exponant: quod tunc Concilii decretis inhærere censeantur. 2°. Si tamen datæ, consulto prius Pontifice, hujusque expresso in litteris nomine, ita ordinantibus SIXTO V. et GREGORIO XIV. Ac 3°. si proferantur in forma authentica nimirum cum S. Congregationis sigillo, subscripto Cardinalis Præfecti et Secretarii, ut voluit URBANUS VIII.

31. Nec obstat, quod non promulgentur solemniter, ut leges alias solent; vel jam diversæ emanarint de eadem re. Quod enim primum attinet, *comprehensivæ* ejusmodi publicatione non indigent, quia jus novum non condunt, sed jam conditum exponunt. Quantum ad alterum, *generales* an extent contrariæ non satis liquet, sique extarent, nihil obsesset, cum posterior, ceu jus novum, derogaret priori, quod circa leges, Ecclesiasticas etiam, nihil novi est.

V. *Decisiones Rotæ*, sive supremi tribunalis Pontificis ad decidendas forma judiciali causas instituti. Unde tribunali huic nomen *Rotæ* adhæserit, non satis constat; diversas diversorum opiniones vide apud eruditum ZALLWEIN *Princ. Jur. Eccl. Tom. II. Q. III. Cap. VIII.* Tribunalis hujus Assessores, qui *Auditores* vocantur, seligi ex primariis nationibus solent. Auctoritatem ejus quod attinet, decisiones illius vim legalem non obtinent, sed inter litigantes partes jus constituunt, ut aliorum tribunalium, velut Imperialis Cameræ, judiciales sententiæ. Quod si tamen in causa eadem plures uniformes decisiones prodierint, *stylum*, ut dicitur, *Curie* generant; illud tamen notatum est, auditores ob opinionibus antea adoptatis, ac prope stylum Curie facientibus subin recedere, teste illa Jurisconsultorum Romanorum parœmia: *Rotam quandoque rotare.*

§ I.

An et quantam Auctoritatem obtineat Decretum Gratiani?

32. *Nota I.* Cæteras juris canonici partes in Corpore juris clausas, quinque Libros decretalium GREGORII IX., sextum BONIFACII VIII., Clementinas, Extravagantes habere vim juris decisivi, nisi eam hic illic vel per consuetudinem, vel constitutionem contrariam dejecti sint, facile convenit, et inde patet, quod earum collationes munitæ et approbatæ auctoritate Pontificum, publicatæ etiam, sicque ad usum deductæ sint, nisi forte extravagantes JOHANNIS XXII. exceperis, quæ suam auctoritatem usui ac receptioni videntur potius referre in acceptis, cum de his non æque compertum sit, quod auctoritate publica promulgatæ, cæteris juris partibus adjectæ, inque Corpus juris relatæ sint, Dixi vero: nisi ea vel *per consuetudinem*, vel *constitutionem contrariam*, hic illic dejectæ; per priorem enim legi derogari posse, aliunde constat; sed et quod lex posterior tollat priorem, si cum hac conciliari nequeat; tunc enim, licet alias non facile sit admittenda contrarietas textuum singularum partium, quæ eundem auctorem habent, ut Libri V. decretalium GREGORII IX., sextus BONIFACII VIII. cum juxta *L. 1. C. de vet. Jur. enicl.* in eadem compilatione non debeat esse contrarietas, admittenda est correctio, siquidem hæc exprimat, ut expressit BONIFACIUS VIII. *c. felicis 3. de Censib. in 6.* ubi corrigit *c. exigit 2.* præcedens. Sola igitur controversia circa Decretum remanet. Pro quo

33. *Nota II.* Discrepantes esse Doctorum hodie sententias, quibusdam Decreto authentiam, vimque juris decisivi ex parte solum, quibusdam ex integro concedentibus. Priores volunt, textus in Decreto reducendos esse ad fontes suos, textumque non plus habere roboris, quam habeat fons, e quo desumptus est: proinde textum, si Concilii generalis fuerit, summi Pontificis, vi decisiva gaudere, quia illa gaudet fons, Concilium generale, S. Pontifex; si sancti Patris, vi legis carebit, quia hac carent sententiæ Patrum, etsi major nihilominus sit auctoritas Patris, quam auctoris alterius.

Posteriores subdividuntur, aliis authentiam ex approbatione Pontificum, aliis ab usu et *receptione* derivantibus; horumque rursus alii, velut media via incedentes, receptum quidem integrum Decretum, sed non nisi in genere, vel *per aversionem* aiunt, sicque omnes Canones, etsi subin ex fonte non authentico desumptos, auctoritatem obtinere, si modo ostendi queat, illos usu et praxi instar legis civitate donatos fuisse, *sic Can. 3. Caus. 3. Q. 1.* quo remedium possessorium contra spoliatores decernitur, ex praxi vim legis obtinuit, licet ex fonte non authentico, nimirum supposititia JOHANNIS Pontificis epistola desumptus.

34. *Dico I.* Decretum GRATIANI auctoritate legali non est omnino spoliandum.

Prob. Hanc olim possidebat, non tantum in Scholis publicis et principalibus, sed et in judiciis: atqui nulla auctoritas publica ac legitima assignari

potest, quæ illi vim legalem, quam possedit, ademisset; ergo illa ab aliis non est omnino spoliandum.

Prob. maj. Nam 1°. Decretum, cum prodiiisset Bononiæ, tanta fuisse aviditate exceptum, ut audientium numerus ex omni natione ad 1000. ascenderet: *Decretistis* etiam, sicut *Legistis*, honores academicos fuisse collatos; ab his deinde in patriam Decretum fuisse translatum; in ipsa Academia Parisiensi tum celeberrima, adhuc labente sec. XII. vel certe ad initium sec. XIII. usum Scholarum obtinuisse; Commentariis, neglecta omni collectione alia, fuisse illustratum, concors refert historia, ut in hac se nimium peregrinum exhiberet, qui negare auderet; sed neque negant ipsi, qui quoad auctoritatem Decreti a nobis dissentiunt. Vid. ANTON. AUGUSTIN. *Lib. 1. Dial. 1. de emendatione Gratiani.* 2°. Ex hac communi auctoritate, quam in Scholis obtinuit, parem etiam in judiciis consecutum est; passim enim, quæ communiter traduntur, etiam applicari judiciis solent. Sed revera ita habuisse, testis esse potest JOANNES SEMECA, vulgo dictus *Præpositus Teutonicus*, scilicet ad S. Stephanum Halberstadii; refert ANTON. AUGUSTIN. citatus, rursus fatentur adversarii, convincitque historia, ipsos Imperatores in comitatu et aula *Decretistas* habuisse, quorum consilio causas deciderent, quod de FRIDERICO OENOBARBO prodit vitæ ejus historia, item de HENRICO VI., sed pariter quoque Archiepiscopos et Episcopos.

Si ais: Ante GRATIANI Decretum etiam in Scholis IVONIS CARNOTENSIS tradebatur Collectio; nemo tamen idcirco huic vim legalem tribuit, igitur nec Decreto GRATIANI tribuenda est.

R. 1°. IVONIS collectio solum intra scholæ Panormitanæ se angustias continuit; non illuc talis, qualis Bononiam, ex orbe discentium confluxus, qui in patriam reduces, ad curias subin promoti, in usum et praxin deducerent.

R. 2°. IVONIS collectio sec. XII. adornata, ab auctoritate collectionis GRATIANI circa medium ejusdem seculi oppressa fuit, ut ex usu et praxi auctoritatem juris consequi non posset. Unde lata et multiplex disparitas est. Sed

R. 3°. quod in particulari pro Germania facit, nunquam IVONIS collectio publica æque auctoritate robur obtinuit, quam illa GRATIANI; nam et simul

Confirm. maj. Decretum GRATIANI, ejusque praxin hortatu Episcoporum qui semper in curia Cæsaris tunc degere soliti, illique esse a consiliis, consensuque Imperii Ordinum ipsi publice confirmarunt Cæsares FRIDERICUS II. anno 1236., RUDOLPHUS anno 1281. Prioris constitutionem refert GOLDASTUS *part. 2. Sanction. Imp. cap. 15.*; posterioris LEHMANNUS in *Chron. Spir. Lib. 5. c. 108.* a quibus jubentur Episcopi judicia exercere secundum *jus Ecclesiasticum*. Neve quis putet, per *jus Ecclesiasticum* intelligi hic collectionem BURCKARDI Wormatiensis, vel aliud privatum Germaniæ, vel Decretales GREGORII IX. præcise, secluso Decreto; cum seculo eodem prodierint, ut liquet ex ejusdem GREGORII epistola approbatoria data anno 1230. Nam 1°. BURCKARDI collectio, sicut altera IVONIS priore etiam recentior, tunc extra usum fuit, et licet GRATIANUS inde varia in Decretum retulerit, ad hæc tamen nunquam sub nomine BURCKARDI recurtebatur, cum de hoc nullum circa id temporis adsit exemplum. 2°. De jure quoque privato aliquo nihil habetur memoriæ traditum; et quale illud fuit? 3°. Nec præcise Decretales intelligi, ex auctore

Speculi Suevici, scriptore ferme coævo discimus, qui *Lib. 1. cap. 5.* utramque collectionem GRATIANI, sive Decretum et Decretales, communem esse judiciorum normam refert: *ex his duobus Libris*, loquitur de Decreto et Decretalibus, *omnia repetuntur jura, quibus Ecclesiasticum et seculare eget judicium*; addit et *seculare*; nam et ad civiles causas decidendas tum applicari consueverant, jure scilicet Justiniano, juxta *artic. præc.* serius in Germania publice recepto.

Prob. etiam min. sup. optime negative, quia nihil tale afferri potest; etsi enim, quod ultro largimur, jure posteriore ac consuetudine contraria sit in variis a Decreto recessum; in omnibus tamen auctoritas juris ei adempta non fuit. At

33. *Dico II.* Quidquid tamen habuit, et hodie habet auctoritatis, id omne et unice ex usu, praxi et receptione obtinuit.

Prob. Nam 1°. auctoritatem illam GRATIANUS, utpote homo privatus, ac professione Monachus dare non potuit, ut per se constat. 2°. Nec illam dedit summorum Pontificum aliquis, cum nihil de hoc sufficienter constet, ut patebit solutione objectionum. Hinc 3°. ab usu, praxi, receptione habuit, habetque; quia nihil aliud superest, unde habere posset; usus vero ille, praxis, ac receptio ex dictis Conclus. præcedenti evincitur. Inde etiam alterum sequitur; non plus habere auctoritatis, quam fuerit receptum, eique nondum derogatum: quod per me licet, dici potest, receptum *per aversionem*; ac proinde textus Decreti cæteros, qui usu ac receptione donati non fuerint, reduci oportere ad fontes suos.

36. *Obj. I. contr. Conclus. 1^{am}.* Decretum privato solum usu collectum fuit, non auctoritate publica; ergo vim legalem habere nequit, cum generaliter *lex non nisi subditum obliget*.

R. *D. Cons.* Qua collectum auctoritate privata C. Qua postea ipso approbatum usu, praxi, receptione N. Axioma: *Legem non nisi subditum obligare*, solum procedet, si legem qua legem, sive qua jussum Majestatis consideres: ita enim ultra Legislatoris territorium auctoritatem habebit nullam. Aliter vero se habet res, si legem consideres, quatenus illa est spontaneo motu adoptata a populo aliquo vel Republica, tunc enim obligabit, non ex auctoritate Legislatoris, sed receptione populi, suamet sponte se tali legi subdentes. Hinc etsi Legislator in sua iterum Republica abregaret legem, ea tamen suam retinebit vim in Republica altera quæ recepit, donec et ab hac specialiter abrogetur. *Usus videlicet juris regulariter subjectionem non involvit.* Sic olim Romani leges XII. Tab. sumpserunt e Græcia, quin huic in illos competeret auctoritas. Sic Germania jus feudale, qua constans Longobardorum placitis, recipit libere, quin quid juris Longobardis competere in Germaniam, illaque istorum ex receptione sola tenetur consuetudinibus, extincta licet pridem Longobardorum Republica. Idem præsentis controversiæ accommoda, saltem quoad Germaniam.

Inst. 1. Non videtur verosimile, viros prudentes vim legis tribuere voluisse huic Decreto, adeo mendis referto, teste ANTON. AUGUSTINO, et Correctoribus Romanis; ut enim iidem notant, præter errores alios, sæpe textus ex suppositiis afferuntur libris, variaque tribuuntur SS. Patribus,